

Konkoly Thege Pál: „Az üzemgazdaság.” Az elmúlt napokban hagyta el a sajtót *Konkoly Thege Pál* tanár, a hítes könyv-vizsgálókat képesítő bizottság tagjának „*Az üzemgazdaság*” című munkája. A szerző, aki az általa feldolgozott tárgykörnek úgy elméleti, mint gyakorlati kérdéseiben a legalaposabb ismerője, ezen művével úttörő munkát végzett, amennyiben ez az első munka a magyar irodalomban, amely az üzemgazdasági tárgykört tudományosan feldolgozza. A szerző nagy elméleti tudással foglalja rendszerbe a gyakorlati tapasztalatokat és az így kapott részeredményeket organikusan összefűzi és tárja elénk az üzemgazdasági áttekinthető képét.

A könyv a modern közgazdasági szemlélet alapján a gazdasági egységeket, az üzemeket, három részben tárgyalja, de nem elszigetelten, hanem összhatásukban, mint a közgazdaság szerves és működésében szét nem választható részeit.

Az első részben, „*Az üzem a közgazdaság testében*” cím alatt azokat a kapcsolatokat ismerteti, amelyek az egyes üzemeket a közgazdasággal összefűzik. Az általános fogalmak, majd a piac és konjunktúra jelenségeinek ismertetésén keresztül eljut az üzemi számadáshoz. Ez utóbbinak egyik célja az árú, gyártmány vagy szolgáltatás *egységeire* vonatkozó eredmény megállapítása, vagyis a *kalkuláció*. A másik célja egy bizonyos *időtartamra* (1 év, 1 hó stb.) vonatkoztatott eredménynek, vagyis az üzem *nyereségének* vagy *vesztésének* a meghatározása.

A második részben „*Az üzem gazdasági testének felépítése*” címben az üzemgazdaság összetételét ismerjük meg, két szempontból megvilágítva. Először a végzett funkciók szempontjából tárgyalja a szerző az üzem alkatrészeit. A *munka*, a *jószágok* és az *üzemi tőke* az a három funkciócsoport, melyet a negyedik, az *organizáció* hoz egymással összhangba. Az organizáció feladata ugyanis az üzemi cél és a gazdasági alapelv (a rendelkezésre álló eszközökkel a legnagyobb haszon elérése) érdekében szabályozni a másik három funkció csoport működését. A másik szempontból megvilágítva az üzemgazdaság egy érték-komplexum, melynek szemléltetője a mérleg. A mérlegen keresztül vizsgálva mutatja be nekünk a könyv az egyes üzemgazdasági ágak (banküzemek, ipari- és kereskedelmi üzemek, mezőgazdasági üzemek) érték-komplexumainak az alakulását, mégpedig külön-külön azok vagyonoldali (aktívák) és tőkeoldali (passzívák) felépítését. Számos táblázat, statisztikai adat és grafikon teszi szemléltetővé a mű ezen részét, melynek külön érdekessége az a megállapítás, hogy abszolút helyes mérleg nincsen. Ez egy nem létező fantom. Ezzel szemben a valóságban annyi relatíve helyes mérleg állítható fel, ahány cél érdekében szükség lehet mérlegre, természetesen egy morális határvonal szem előtt tartásával, amely eleve kiküszöböl minden olyan célt, amely az erkölcsöt, jogrendet és az igazságot sérti.

Amíg a könyv második részében az üzemgazdaság szerkezetét ismertük meg, addig a harmadik rész „*Az üzem gazdasági testének élete*” címmel ennek a szerkezetnek a mozgását, a munkáját világítja meg. A szerkezeti vizsgálat a mérlegen keresztül mindig egy meghatározott *időpontra* vonatkozik, ezzel szemben

a mozgás, a működés szemlélése, mely az eredménykimutatás segítségével megy végbe, egy meghatározott *időtartamot* tekint át. Ezt az analízist a szerző ismét több oldalról megvilágítva végzi el. Először az egyes értékeknek az üzemgazdaság keretében végzett körfolyamatát ismerteti, kapcsolatban azzal, hogy az üzem felépítése mennyiben biztosítja ezen körforgás zavartalan menetét. (*Liquiditás.*) Ezután az üzemi működés kvalitatív vizsgálata következik, vagyis annak a megállapítása, hogy mennyiben felel meg ezen működés az üzem célkitűzésének és az általános gazdasági elvnek. (*Rentabilitás.*) Végül befejezőképpen a konjunktúra hatásait mutatja be a könyv az üzem életére. Ezen részben gyakorlati példák során szemlélhetők azok a szoros, a könyv első részében részletesen ismertett kapcsolatok, melyek az üzemgazdaságot a közgazdasággal szétválaszthatatlannal összefűzik.

Amint a mű felépítésének rövid ismertetéséből is kiténik, ezen aránylag kis terjedelmű (180 oldalas) könyv összesűrít magában mindazt a jelenséget, melynek ismerete az üzemgazdaság alapos megismeréséhez és áttekinthetőségéhez szükséges. A tartalom sikerült csoportosításával, a gondolatok világos kifejezésével az első magyar üzemgazdasági munka méltán veszi fel a versenyt a legkiválóbb és terjedelemben nagyobb külföldi szakmunkákkal. Külön értéket jelent a könyvben, hogy az eddig kizárólag külföldi szakirodalomra utalt olvasó a mű keretében főleg magyar adatokat talál feldolgozva, amivel a szerző még szorosabb kapcsolatot teremtett a könyv és az olvasó érdeklődése közé.

Végül, de nem utolsó, hanem talán elsősorban meg kell emlékezni arról a jelenségről, amellyel az ismertetett könyv a magyar szakirodalom megteremtése szempontjából bír. Az üzemgazdaságnak, mint tudománynak, a feladata a gyakorlati élet tapasztalatait regisztrálni, elemezni és a felmerült problémákat kivizsgálni. Ha tehát ezen tudomány csak kísérő jelensége is a gazdasági életnek, működésével erősen visszahat annak fejlődési menetére. Németországban már évtizedek óta magas nivóju tudományos irodalom foglalkozik az üzemgazdasági kérdésekkel és nem vitatható el, hogy a német gazdasági üzemek magas fokon álló szervezettsége és fejlettsége szoros kapcsolatban áll az irodalmi fejlődéssel és nagyon sokat köszönhet ezen utóbbi támogatásának.

Remélhetőleg Konkoly Thege Pál könyvének sikere meg fogja teremteni a magyar üzemgazdasági szakirodalmat és ezzel közvetve az egész magyar gazdasági életre is éreztetni fogja hatását.

Graber Pál.